

24 november 2020

COVID-19-monitor Inspectie van het Onderwijs meting 3: Hoe hebben scholen en instellingen het onderwijs vormgegeven in de periode vanaf de zomervakantie tot aan begin oktober 2020?

Het onderzoek

De inspectie heeft wederom landelijk in beeld gebracht hoe besturen, scholen en instellingen tijdens de COVID-19-crisis het onderwijs hebben vormgegeven. Dit gebeurde door te (beeld)bellen met besturen en met scholen en instellingen uit alle sectoren (po, vo, so, mbo en ho). Het onderzoek is een vervolg op de uitkomsten van eerdere monitors. De eerste monitor werd uitgevoerd in april 2020 (gepubliceerd op 13 mei). De focus lag toen op het opstarten van het afstandsonderwijs. De tweede monitor vond plaats vlak voor de zomervakantie en richtte zich op de (gedeeltelijke) herstart van het onderwijs (gepubliceerd op 2 september 2020). De derde meting, waarover we hier rapporteren, vond begin oktober plaats en brengt de ontwikkelingen in het onderwijs in beeld sinds de zomervakantie. In het voorjaar van 2021 zullen we over deze COVID-19-monitors ook rapporteren in de jaarlijkse Staat van het Onderwijs.

Onderzoeken middelbaar beroepsonderwijs

In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) voerden we in deze ronde drie onderzoeken uit. We interviewden opnieuw de bestuurders van alle bekostigde mbo-instellingen en bezochten 14 opleidingsteams. En verder bevroegen we in deze ronde voor de eerste keer de schoolleiding van 8 geselecteerde vavo-afdelingen en de directie van 30 niet-bekostigde instellingen.

Samenvatting vavo

Tussen 28 september en 5 oktober 2020 interviewde een inspecteur de vertegenwoordigers van acht vavo-afdelingen van mbo-instellingen. De interviews verliepen telefonisch of via videoverbinding en waren toegespitst op het thema examinering.

De hoofdbevindingen op een rij:

Organisatorisch goed verlopen

- Op het moment van volledige schoolsluiting moesten bij alle bevraagde afdelingen nog schoolexamens afgenomen worden. Het ging vooral om herkansingen en om het inhalen van eerdere examenonderdelen. De schoolsluiting vroeg wel om de nodige organisatorische aanpassingen, zoals het uitstellen van examens en afname in kleinere groepen.
- Volgens sommige respondenten leidden de aanpassingen tot verhoogde werkdruk en zorgen bij betrokkenen van de afdeling, bijvoorbeeld omdat het opschuiven van de schoolexamens botste met de planning van resultaatverbeteringstoetsen.
- De aangepaste uitvoering verliep in het algemeen zonder problemen, dankzij de nodige inspanningen. Zo werden bijvoorbeeld extra surveillanten geworven en

gedragsprotocollen opgesteld. Daarbij was ook van belang dat vavo-afdelingen hulp kregen van andere organisatieonderdelen van het roc, bijvoorbeeld doordat extra ruimten ter beschikking werden gesteld. Respondenten benoemden ook het belang van snelle en op vavo toegespitste communicatie met studenten en ouders. Op die manier werden ze meegenomen in de aanpassingen, waardoor onrust voorkomen werd.

- Door de getroffen maatregelen voelden studenten zich veilig op school, zo gaven respondenten aan. De intensieve communicatie leidde ertoe dat studenten vooraf goed geïnformeerd waren over de aangepaste manier van examenafname. Als voorbeeld van aangepaste examenafname hoorden wij dat studenten zo nodig thuis een examen mochten afleggen, waarbij er een surveillant naar hun huis kwam.

Aanpassingen in PTA vooral praktisch van aard

- Vijf van de acht bevraagde vavo-afdelingen maakten kleine aanpassingen in het PTA 2019/2020 vanwege COVID-19. Zij kozen bijvoorbeeld voor andere toetsvormen om fysieke contactmomenten te beperken, soms specifiek voor studenten in een kwetsbare situatie. Het kwam ook voor dat er meer voorbereidingstijd of een extra herkansingsmogelijkheid werd vastgelegd om tegemoet te komen aan de onzekere omstandigheden. Aanpassingen in het PTA werden, aldus de respondenten, getoetst aan de wettelijke eisen door de examencommissie of, in een enkel geval, door de stafdienst of docenten.

Aandacht voor zorgvuldige afname

- Gedurende de periode van (gedeeltelijke) schoolsluiting was er aandacht voor een zorgvuldige afname van de schoolexamens, zo gaven de respondenten aan. De bevraagde vavo-afdelingen bewaakten de afname door middel van een proces-verbaal, door observatie van het schoolexamen of door het toepassen van protocollen voor online afname. Wanneer er sprake was van ziekte bij studenten of hun gezinsleden konden de betreffende studenten de gemiste schoolexamens inhalen. Bij een meerderheid van de vavo-afdelingen bleef de herkansingsmogelijkheid voor deze studenten bestaan.
- De bevraagde scholen ontvingen nauwelijks klachten over de examenperiode. Ook bij de Inspectie van het Onderwijs kwamen dit jaar, in tegenstelling tot andere jaren, weinig klachten binnen over de afname van de vavo-examens.

Kwaliteitscontroles voor de resultaatverbeteringstoets (RV-toets)

- Vóór het opstellen van de RV-toetsen bepaalden de meeste vavo-afdelingen in intern overleg een beperkt aantal uitgangspunten. Zo pasten alle bevraagde vavo-afdelingen het vier-ogen-principe toe bij de ontwikkeling van een RV-toets. Ook maakten zij vaak afspraken over de maximale afnameduur. Bij vijf van de acht vavo-afdelingen vond voorafgaand aan de afname nog een kwaliteitscontrole plaats. Die controle bestond bijvoorbeeld uit een beoordeling van de toetstechnische eisen of uit controle op representatie van eindtermen en niveau in de toets.

Evaluatie in volle gang

- Op het moment van de bevraging was bij veel afdelingen de evaluatie van de schoolexaminering nog niet helemaal afgerond. Desalniettemin merkten de respondenten de volgende zaken op tijdens het vraaggesprek.
- De vavo-afdelingen evalueerden de schoolexaminering van het schooljaar 2019/2020. We hoorden bijvoorbeeld dat er een enquête onder het personeel was uitgezet over de gang van zaken bij de examinering; andere vavo-afdelingen gingen na of zich calamiteiten hadden voorgedaan bij de examinering. Ook stonden afdelingen met het team (tussentijds) stil bij de kwaliteit en het proces van de examinering. Daarnaast analyseerden vavo-teams de resultaten van de schoolexamens en de RV-toetsen.
- Uitkomsten van de evaluaties resulteerden bij één vavo-afdeling bijvoorbeeld in het opstellen van een 'Plan B' voor eventuele vergelijkbare situaties in de toekomst. Ook gaven enkele respondenten aan het wenselijk te vinden om online afname van examens en RV-toetsen als mogelijkheid te behouden in komende jaren. Zo kunnen zieke studenten toch de gelegenheid krijgen om vakken af te ronden.

Slagingspercentage hoger dan vorig jaar

- Het slagingspercentage van de ondervraagde afdelingen lag voor het schooljaar 2019/2020 zo'n 5 tot 8 procentpunten hoger dan in het schooljaar 2018/2019.

Lagere instroom vavo

- Alle respondenten noemden de fors lagere instroom in het vavo van dit schooljaar. De respondenten zochten de verklaring in de hogere slagingspercentages bij het vo.

Instroom vervolgonderwijs

- Bij de respondenten waren geen signalen bekend over problemen rond instroom in het vervolgonderwijs.

Reflectie op centrale examinering leidt tot verschillende inzichten

- De meeste respondenten hechtten waarde aan de centrale examens, vanwege ijking en objectiviteit. Het geeft bevestiging dat de schoolexamens betrouwbaar zijn. Enkele respondenten noemden ook de functie van centrale examens, inclusief examenfeesten, als rite de passage.
- Het wegvallen van de centrale examens in het afgelopen schooljaar bracht sommige respondenten nieuwe inzichten, bijvoorbeeld dat RV-toetsen motiverend werken voor de studenten. Maar het leidde ook tot vragen, zoals wat de effecten zijn van RV-toetsen op de langere termijn.
- Ook concludeerden respondenten dat bij het wegvallen van centrale examens de rol van de examencommissie een groter belang krijgt. Die moet immers zowel besluiten of een student heeft laten zien dat hij het diploma waard is en of de examens het juiste niveau hebben.

Onderliggende cijfers

In tegenstelling tot de rapportages voor de verschillende sectoren tonen we voor de vavo-afdelingen de onderzoeksresultaten hier niet in grafiekvorm. Met het beperkte aantal respondenten zou een visuele weergave onbedoeld foutieve suggesties kunnen wekken. Wilt u de exacte onderliggende cijfers weten? Of ervaart u problemen met de digitale toegankelijkheid van de informatie? Neem dan contact op via het [contactformulier](#).